

מלאכת בורר

המלאכה במשכן

במשכן היו צובעים את היריעות שכיסו את המשכן, עם צבע אותו הפיקו משורשים של צמחים מסוימים. השורשים מהם הפיקו את הצבע, היו מעורבים עם פסולת כגון אבנים וכדומה כמו בכל תבואה, וכדי ליצור את הצבע בצורה הראויה היו מוציאים תחילה את החלקים הלא רצויים בתערובת שנקראו פסולת, מתוך החלקים הרצויים שנקראים אוכל (רש"י שבת עג. ד"ה האופה).

הגדרת המלאכה

מלאכת בורר היא הפרדה בין אוכל ופסולת מעורבים כדי לתקן את האוכל שיהיה עומד בפני עצמו ומוכן לאכילה.

הגמרא במסכת שבת עד. אומרת שכיון שהרעיון של מלאכת בורר הוא, לתקן את האוכל המעורב עם הפסולת כדי שיהיה מוכן וראוי לאכילה. לפי זה לא רק הפרדה בין אוכל לפסולת ממש נחשב תיקון, אלא גם הפרדה בין שני מינים שונים המעורבים יחד ויש עניין בהפרדתם, נחשב תיקון והוא בכלל המלאכה. ולכן יהיה אסור להוציא מאכל לא רצוי מתוך תערובת כגון סלט, אסור להוציא ממנו ירק שאדם לא מעוניין בו וכן יהיה אסור למיין מאכלים או חפצים שונים, כגון שרוצה למיין חלקי משחק שונים, אפילו שכל חלק במשחק רצוי ואין כאן חלק שאפשר לומר שהוא כמו פסולת, כיון שכל עוד המשחקים נמצאים בתערובת הם לא מתוקנים, א"א להשתמש בהם כמו שצריך, ההפרדה שלהם מתקנת אותם וזה בכלל המלאכה (שבת עד. באור ה"י שיט ד"ה היו. חזו"ע ח"ד עמ' ריד-רטו).

העולה מהדברים, שמלאכת בורר שייכת רק אם יתקיימו התנאים הבאים:

1. ישנה תערובת של לפחות שני מינים שונים.
2. שאנחנו מפרידים את התערובת בדרך של תיקון ולא בדרך של אכילה.

תערובת שני מינים שונים

כפי שראינו, מציאות של תערובת שייכת רק כאשר יש לפחות שני מינים, המעורבים זה עם זה. אמנם כאשר ישנו רק מין אחד, או שישנם שני מינים אבל הם לא מעורבים זה עם זה, לא שייך בזה תערובת ויהיה מותר להפריד ביניהם אפילו על ידי כלי (שיט סעיף א).

שני מינים

כל שיש להם שם שונה, טעם שונה, או מטרה שונה נחשבים כשתי מינים (שיט מ"ב ס"ק טו).

דוגמאות:

אוכל ופסולת - סלט ביצים שמעורבות בו קליפות, נחשב כשני מינים. הקליפות בהם אנחנו לא מעוניינים נחשבות פסולת וזה מין אחד, והביצים בהם אנחנו מעוניינים נחשבים כאוכל וזה מין אחר.

תערובת ירקות כשאנו לא חפצים במין אחד מהתערובת כמו למשל בצל בסלט, גם נחשב כתערובת שני מינים משום שהבצל נחשב פסולת כיון שאנחנו לא מעוניינים בו (שיט סעיף ג).

מאכל שיש בו חלק שהרקיב גם נחשב כתערובת אוכל ופסולת. החלק הטוב הראוי לאכילה נחשב אוכל, והחלק שאינו ראוי לאכילה נחשב פסולת (סי' שיט סעיף א).

ירק או פרי עם קליפה שדרך העולם לאכול את הפרי בלא הקליפה כמו למשל תפוחי אדמה, גם נחשב כתערובת אוכל ופסולת (סי' שכ"א סעיף יט).

אוכל ואוכל - מיני ירקות מעורבים, בשר ועוף וכן שני סוגי דגים או דג צלוי ודג מבושל אפילו מאותו המין, נחשבים כשני מינים אפילו אם אנו מעוניינים בשניהם ורק רוצים להפריד אותם זה מזה (אורחות שבת פ"ג, ג).

נדגיש: כשאנחנו אומרים 'אוכל' או 'פסולת', אין הכוונה דווקא **לאוכל** ממש או **פסולת** ממש, אלא כל חלק אותו אנחנו רוצים כרגע ולא משנה בשביל איזה מטרה נקרא בשם **אוכל**, וכל חלק אותו אנחנו לא רוצים כרגע נקרא בשם **פסולת**.

משום כך גם בתערובת חפצים כמו סוגי בגדים או משחקים, שייכת מציאות של בורר (מ"ב שיט ס"ק טו)

מין אחד

כאמור, יסוד מלאכת בורר הוא יצירת תיקון בתערובת של כמה מינים, ואם כך ברור שבמין באחד לא שייך לברר..

קבוצת מלפפונים מעורבים, לא נחשבים תערובת כיון שהם מין אחד בלבד.

מין אחד של אוכל עם חלק נוסף שטפל לו כמו למשל מיץ תפוזים עם חתיכות הפרי נחשב **כמין אחד** משום שרוב העולם שותה את המיץ בלי להפריד ביניהם, ומותר להפריד ביניהם **אפילו** במסננת.

אמנם אם יש מישהו שחתיכות הפרי ממש לא רצויות אצלו, בשבילו יש אומרים שזה כן נחשב תערובת שהרי בשבילו המיץ נחשב כאוכל וחתיכות הפרי לפסולת.

וכן ירק שרוב העולם אוכל **עם קליפתו**, הקליפה והפרי נחשבות כמין אחד ויהיה מותר להפריד ביניהם **אפילו** על ידי מקלף, אלא אם כן אצל האדם הזה הקליפה נחשבת כפסולת ממש (תלוי בטעם ההלכה. עיין בשו"ע סי' שיט סעיף י. ובבאור הלי' ד"ה הואיל. שאסר לאיסטניסט).